

„VEĽKÉ JE TVOJE MILOSRDENSTVO“

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Žalm 136; Žalm 51; Žalm 130; Žalm 113; Žalm 123

ÚVODNÝ TEXT

**¹⁰Budem ti ďakovať, Pane, medzi ľuďmi, ospevovať ťa medzi národmi,
¹¹lebo veľké je tvoje milosrdenstvo, až po nebesia, tvoja vernosť až po oblaky. (Ž 57,10.11)**

Žalmisti si uvedomujú, že z duchovného pohľadu sú chudobní a nemajú Bohu čo ponúknuť. To znamená, že v nich samých nie je nič, vďaka čomu by obstáli pred Božím svätým trónom (Ž 40,18). Chápu, že všetci potrebujeme Božiu milosť, potrebujeme evanjelium.

Žalmy zdôrazňujú skutočnosť, že ľudia sú úplne závislí od Božieho milosrdenstva. Našťastie, Jeho milosrdenstvo je večné, čoho dôkazom je Božie stvorenie aj dejiny Božieho ľudu (Žalm 136). Pred večným Bohom je ľudský život pomínutelný ako tráva, ale Boh prejavuje nad nami svoje zľutovanie, obnovuje našu silu (Ž 103,3.5.15) a v Ňom máme zaslúbenie večnosti.

Boží ľud sa raduje z toho, že Hospodin je verný svojej zmluve. Volania ľudí, bez ohľadu na ich naliehavosť, sú často naplnené nádejou, pretože smerujú k súcitnému nebeskému Otcovi (Ž 103,13; Ž 68,6; Ž 89,27). Každodenné skúsenosti s Božou milosťou a láskou posilňujú naše odhodlanie uctievať a slúžiť jedine Bohu – a nikomu a ničomu inému.

OSNOVA LEKCIE

V siedmej lekcii sa v Knihe žalmov zameriame na veľkú tému Božej milosti a Božieho milosrdenstva voči slabým a hriešnym ľuďom. Vo vybraných žalmoch uvidíme, ako si ich autori uvedomovali svoju hriešnosť, potrebu Božej milosti, ale tiež vďačnosť za ňu.

- Žalm 136: Božie milosrdenstvo je večné (nedela)
- Žalm 51: Zľutuj sa nado mnou a stvor mi čisté srdce! (pondelok)
- Žalm 130: Kto pred tebou, Bože, obstojí? (utorok)
- Žalm 113 a 123: Božia veľkosť sa prejavuje v Jeho milosrdenstve (streda)
- Žalm 103: Naša reakcia na Božie milosrdenstvo (štvrtok)

„JEHO MILOSRDENSTVO TRVÁ NAVEKY“

¹Ďakujte Hospodinovi, lebo je dobrý, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. ²Ďakujte Bohu bohov, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. ³Ďakujte Pánovi pánov, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. ⁴Jedine on koná veľké divy, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. ... ²³Spomenul si na nás v našom ponížení, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. ²⁴Oslobodil nás od našich protivníkov, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. ²⁵Všetkým tvorom dáva pokrm, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. ²⁶Ďakujte Bohu nebies, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. (Ž 136,1–4.23–26)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Aká je ústredná myšlienka Žalmu 136? Kde nachádza žalmista dôkazy pre svoje tvrdenie?

Žalm 136 vyzýva Boží ľud, aby chválil Hospodina za Jeho milosrdenstvo zjavené v stvorení (Ž 136,4–9) a v dejinách Izraela (Ž 136,10–22). „Milosrdenstvo“ (hebrejsky *chesed*, „milosť“; „vytrvalá láska“) vyjadruje Božiu dobrotu a vernosť stvorenstvu a zmluve s Izraelom. Žalm ukazuje, že nesmierna Božia moc a vznešenosť sú založené na Jeho nemennej, vytrvalej láske.

Hospodin je „Boh bohov“ a „Pán pánov“ (Ž 136,2.3), čo je hebrejské vyjadrenie, ktoré znamená že „Hospodin je veľký Boh“ (Ž 95,3). Tieto výroky teda neznamenajú, že by existovali aj nejakí iní bohovia, ale že Hospodin je jediný Boh.

Hospodinove veľké zázraky, ktoré nemôže zopakovať nikto iný, sú nepopierateľným dôkazom Jeho zvrchovanej vlády (Ž 136,4). Boh stvoril nebo, zem a nebeské telesá, ktoré sú predmetom uctievania pohanov (5Moj 4,19). Žalmy však zbavujú moci nielen pohanské božstvá, ale aj všetko ostatné, na čo by sa ľudia mohli obracať ako na zdroj viery a sily. Z ruky Hospodina vyšlo celé stvorenstvo. Sú to iba stvorené veci – nie Stvoriteľ. V tom spočíva podstatný rozdiel. Obraz Hospodinovej silnej ruky a vystretého ramena (Ž 136,12) zdôrazňuje účinnosť Božej moci a skutočnosť, že Jeho milosrdenstvo má ďalekosiahlu pôsobnosť.

Božie milosrdenstvo v stvorení a dejinách by malo inšpirovať Jeho ľud, aby mu dôveroval a zostal verný Jeho zmluve. Refrén „lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky“ sa v Žalme 136 opakuje 26-krát, čím uistuje veriacich, že Hospodin sa nemení a zopakuje svoju minulú priazeň každej nasledujúcej generácii. Boh pamätá na svoj ľud (Ž 136,23) a je verný svojej zmluve milosti. Viera v Hospodinovo trvalé milosrdenstvo je podstatou biblickej viery, ktorá zahŕňa radostné uctievanie a dôveru a zároveň mlčanlivosť a pokánie.

Žalm 136 (verše 23–25) sa končí zdôraznením Božej univerzálnej starostlivosti o svet. Božie milosrdenstvo sa vzťahuje nielen na Izrael, ale aj na celé stvorenstvo. Žalm teda hovorí o univerzálnosti Božej spásnej milosti a nabáda celý svet, aby sa pripojil k chvále Hospodina (pozri tiež Luk 2,10; Ján 3,16; Sk 15,17).

APLIKÁCIA ■ Ako odhaľuje Ježišova smrť za naše hriechy veľkú pravdu o Bohu, ktorá spočíva v tom, že „jeho milosrdenstvo trvá naveky“?

„STVOR MI ČISTÉ SRDCE“

⁸Hľa, ty obľubuješ pravdu vo vnútri človeka, dávaš mi poznať hĺbku múdrosti. ⁹Zbav ma hriechu yzopom a budem čistý, umy ma a budem belší ako sneh! ¹⁰Daj mi počuť slová radosti a potešenia, nech zajasajú kosti, čo si zdrvil. ¹¹Zakry si tvár pred mojimi hriechmi a zotri všetky moje viny! ¹²Stvor mi čisté srdce, Bože, obnov vo mne pevného ducha! ¹³Neodvrhni ma od seba, neodnímaj mi svojho svätého ducha! ¹⁴Vráť mi radosť z tvojej spásy a podpori ma duchom poslušnosti! (Ž 51,8–14)

Prečítaj si Ž 51,3–7. Prečo sa žalmista odvoláva na Božie milosrdenstvo?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

V duchovne najtemnejších chvíľach svojho života kráľ Dávid vylieva svoje srdce pred Hospodinom a prosí Ho o odpustenie hriechov (2. Samuelova 12). Odpustenie je mimoriadny Boží dar milosti, výsledok veľkého Božieho milosrdenstva (Ž 51,3). Kráľ Dávid žiada Boha, aby s ním zaobchádzal nie podľa toho, čo si zaslúži za svoj hriech (Ž 103,10), ale v súlade s Jeho božským charakterom, ktorého podstatou sú milosrdenstvo, vernosť a súcitiť (Ž 51,3; 2Moj 34,6.7).

Prečítaj si Ž 51,8–21. Ako tieto verše opisujú odpustenie hriechov? Čo je cieľom Božieho odpustenia?

Podstatou Božieho odpustenia zďaleka nie je len „ospravedlnenie“ v zmysle právneho vyhlásenia o nevine. Odpustenie vytvára v človeku hlbokú zmenu, ktorá zasahuje do najvnútornejších častí ľudskej bytosti (Ž 51,8; Heb 4,12). Odpustenie teda prináša nové stvorenie (Ž 51,12; Ján 3,3–8). Hebrejské sloveso *bara*, preložené ako „stvorit“, zobrazuje božskú tvorivú silu (1Moj 1,1). Iba Boh môže „stvorit“, iba On môže spôsobiť radikálnu a trvalú zmenu v srdci kajúceho človeka (2Kor 4,6).

Dávid žiada o očistenie yzopom (3Moj 14,2–8; Ž 51,9). Cíti, že pre svoju vinu je vylúčený z Hospodinovej prítomnosti, tak ako je malomocný vylúčený z komunity, kým trvá stav jeho nečistoty (Ž 51,13). Dávid sa obáva, že prinesené obete nedokážu zabezpečiť jeho úplnú obnovu. Neexistovala totiž žiadna obeť, ktorá by mohla odčiniť jeho vopred premyslené hriechy cudzoložstva a vraždy (2Moj 21,14; 3Moj 20,10).

Iba bezpodmienečná Božia milosť mohla prijať Dávidovo „zlomené a skrúšené srdce“ ako obeť a priviesť Dávda späť do súladu s Bohom (Ž 51,18.19). Prosbou o očistenie yzopom sa chce vrátiť do Božej prítomnosti.

■ Boh odpustil Dávidovi cudzoložstvo, podvod a vraždu. Čo to hovorí o Božom milosrdenstve? V čom je tento príklad nádejou pre teba?

APLIKÁCIA

„KTO OBSTOJÍ?“

¹Z hlbín volám k tebe, Hospodin. ²Pane, počuj môj hlas; kiež tvoje ucho pozorne vypočuje hlas môjho vzdychania. ³Ak si budeš, Hospodin, v pamäti uchovávať nepravosti, Pane, kto obstojí? ⁴Ty však máš moc odpúšťať, aby cítili bázeň pred tebou. ⁵Čakám na Hospodina. Moja duša čaká na jeho slovo. ⁶Moja duša čaká na Pána viac ako strážcovia na ráno, viac ako strážcovia na ráno. ⁷Izrael, čakaj na Hospodina, lebo od Hospodina je milosť a od neho je plné vykúpenie. ⁸On vykúpi Izrael zo všetkých jeho nepravostí. (Žalm 130)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako je v Žalme 130 zobrazená závažnosť hriechu a dôležitosť nádeje pre hriešnikov?

Veľké trápenie žalmistu súvisí nielen s jeho vlastnými hriechmi, ale aj s hriechmi celého ľudu (Ž 130,3,8). Hriechy ľudu sú také ťažké, že hrozí nebezpečenstvo večného odlúčenia ľudu od Boha (Ž 130,3). Písmo hovorí o záznamoch o hriechoch, ktoré sa uchovávajú pre deň súdu (Dan 7,10; Zj 20,12) a o tom, že mená hriešnikov boli odstránené z knihy života (2Moj 32,32; Ž 69,29; Zj 13,8). Žalmista sa teda dovoľáva Božieho odpustenia, ktoré môže vymazať záznam o hriechoch (Ž 51,3,11; Jer 31,34; Mich 7,19). Vie, že „hnev nie je podstatou Božej prirodzenosti. Jeho láska je večná. Boží ‚hnev‘ je vyvolaný len tým, že človek nedokáže doceniť Jeho lásku. ... Zmyslom Jeho hnevu nie je zraniť, ale skôr uzdraviť človeka; nie zničiť, ale zachrániť svoj zmluvný ľud (pozri Oz 6,1.2).“ (LaRondelle Hans K.: *Deliverance in the Psalms*. Berrien Springs, MI: First Impressions, 1983, s. 180.181) Našu úctu a vážnosť voči Bohu vzbudzuje vedomie, že Boh nechce trestať naše hriechy, ale túži ich odpúšťať (Ž 130,4; Rim 2,4). Skutočné uctievanie je postavené na obdive Božieho charakteru lásky, nie na strachu z trestu.

Božie deti sú povolané čakať na Hospodina (Ž 27,14; Ž 37,34). Hebrejské slovo preložené ako „očakávať“ doslova znamená „natiehnúť sa“ a tvorí koreň hebrejského slova pre „nádej“. Očakávanie Hospodina teda nie je pasívne, utrápené odovzdanie sa skľučujúcim okolnostiam, ale skôr nádejné „naťahovanie sa“ alebo dychtivé očakávanie Hospodinovho zásahu. Žalmistova nádej nie je založená na jeho osobnom optimizme, ale na Božom slove (Ž 130,5). Verné očakávanie Hospodina nie je márne, pretože po temnej noci prichádza ráno božského vyslobodenia.

Všimnime si, ako sa osobná prosba žalmistu stáva prosbou celého spoločenstva (Ž 130,7,8). Blaho jednotlivca je neoddeliteľné od blahobytu celého ľudstva. Človek sa teda nemodlí len za seba, ale za spoločenstvo. Ako veriaci sme súčasťou komunity a to, čo ovplyvňuje jednu časť komunity, ovplyvňuje každého jej člena.

APLIKÁCIA

- Zamysli sa nad textom žalmu: „Ak si budeš, Hospodin, v pamäti uchovávať nepravosti, Pane, kto obstojí?“ (Ž 130,3) Čo to znamená pre teba osobne? Aká by bola tvoja situácia, keby si Hospodin „v pamäti uchovával“ tvoje nepravosti?

CHVÁLA VZNEŠENÉMU A MILOSRDNÉMU BOHU

¹Svoje oči dvíham k tebe, čo tróniš na nebesiach. ²Ako oči sluhov hľadia na ruku svojich pánov, ako oči slúžky na ruku svojej panej, tak hľadia naše oči na Hospodina, nášho Boha, kým sa nezmiluje nad nami. ³Zmiluj sa nad nami, Hospodin, zmiluj sa nad nami, lebo sme presýtení opovrhovaním. ⁴Naša duša je presýtená posmechom sebaistých, pohrdaním pyšných. (Žalm 123)

Prečítaj si Žalmy 113 a 123. Ktoré dva aspekty Božieho charakteru sú zobrazené v týchto žalmoch?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Žalmy 113 a 123 chvália vznešenosť a milosrdenstvo Hospodina. Jeho velebnosť sa zjavuje vo veľkosti Hospodinovho mena a vo vyvýšenosti Jeho trónu, ktorý je nad všetkými národmi a nad nebesami (Ž 113,4,5; Ž 123,1). „Kto je ako Hospodin, náš Boh, ktorý sídli vysoko?“ (Ž 113,5) Tieto slová sú vyjadrením viery, že žiadna moc vo svete ani mimo neho nemôže sponchybníť Boha Izraela. Neprístupné výšky, kde Hospodin prebýva, sú znázornené skutočnosťou, že je ochotný „znižit' sa“ (Ž 113,6; Roh.). Hoci prebýva vysoko, skláňa sa k svojmu stvorenstvu a „hľadí do hlbín neba i zeme“ (pozri Ž 113,6). To, že Boh zostáva na výsostiach, Mu nebráni vidieť, čo sa deje v našom svete. Hospodinovo milosrdenstvo sa prejavuje v ochote konať v našom svete a zachraňovať núdzných a chudobných z ich problémov. Jeho štedrá ruka zjavne nie je skrytá pred Jeho služobníkmi, hoci Jeho príbytok je vo vzdialenom nebi.

Boh nás nekonečne presahuje. Jeho veľkosť a starostlivosť preto nevieme úplne pochopiť a rozpoznať, ale môžeme pozorovať Jeho skutky milosrdenstva a súcitu. Chudobní, biedni a utláčaní môžu na vlastnej koži zažiť Božiu zvrchovanú moc v pozoruhodných zásahoch a zmenách, ktoré môže urobiť v ich prospech. Vznešený Boh prejavuje svoju veľkosť tým, že používa svoju moc na vyvýšenie ponížených. Ľudia môžu slobodne pristupovať k Hospodinovi, pretože Jeho majestáť a zvrchovanosť nič nemenia na skutočnosti, že On je ich milostivý Stvoriteľ a Udržiavateľ a že ľudia sú Jeho služobníkmi a milovanými deťmi.

Uctievanie Hospodina je teda motivované nielen Jeho veľkoleposťou, ale aj Jeho dobrotou. Chvála nie je obmedzená časom a priestorom (Ž 113,2,3). Vznešenosť a milosrdenstvo Hospodina sa najlepšie prejavujú v Ježišovi Kristovi, ktorý bol ochotný zostúpiť z nebies a ponížiť sa – a to až na smrť na kríži –, aby pozdvihol padlé ľudstvo (Fil 2,6–8). Na kríži vidíme, prečo je Boh hoden nášho uctievania a našej chvály za všetko, čo pre nás urobil.

- **Uvažuj o kríži a o tom, čo sa na ňom udialo pre teba osobne. Pred čím ťa Ježiš zachránil? Prečo je dôležité uvažovať vo svetle kríža o Bohu a Jeho vzťahu k nám?**

APLIKÁCIA

„NEZABÚDAJ NA NIJAKÉ Z JEHO DOBRODENÍ“

¹Dobroreč Hospodinovi, moja duša, celé moje vnútro jeho svätému menu!

²Dobroreč Hospodinovi, moja duša, nezabúdaj na nijaké z jeho dobrodení!

³On ti odpúšťa všetky previnenia, on ťa uzdravuje zo všetkých chorôb.

⁴Zachraňuje ti život zo záhuby, on ťa venčí milosťou a milosrdenstvom.

⁵Dobrom nasycuje tvoj život, mladosť sa ti obnovuje ako orlovi. (Ž 103,1–5)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako je Božie milosrdenstvo predstavené v Žalme 103?

Žalm 103 hovorí o mnohorakých Hospodinových požehnaniach. Tie sa týkajú všetkých „jeho dobrodení“ (Ž 103,2), vďaka ktorým sa môže človeku dobre dariť a môže sa rozvíjať (Ž 103,3–6). Základom požehnaní je Boží milostivý charakter a Jeho vernosť zmluve s Izraelom (Ž 103,7–18). Hospodin „pamätá“ na ľudskú krehkosť a pominuteľnosť a má súcit so svojím ľuďom (pozri Ž 103,13–17).

„Pamätanie“ je v tomto kontexte viac než len kognitívna činnosť. Zahŕňa záväzok, ktorý sa prejavuje skutkom: Boh sa stará o svoj ľud a vyslobodzuje ho (Ž 103,3–13). Pôsobivé obrazy vo veršoch Ž 103,11–16 ilustrujú nesmiernu veľkosť Božej milosti, ktorú možno prirovnať iba k nekonečnej rozľahlosti nebies (Iz 55,9).

Ako by teda mali ľudia reagovať na Božie milujúce milosrdenstvo?

(1) Dobrorečením Hospodina (Ž 103,1.2). Slovo prekladané ako „dobroreč“ vychádza z hebrejského slovesa *barak* a znamená „žehnať“. Prvýkrát sa v Písme objavuje v správe o stvorení v súvislosti s požehnaním človeka a soboty (1Moj 1,22.28; 2,3). Vo všeobecnosti sa chápe ako akt udelenia materiálnych a duchovných benefitov (1Moj 49,25; Ž 5,12). Keďže Boh je Zdrojom všetkých požehnaní, otázkou zostáva, ako môžu ľudské bytosti žehnať Boha? Nižšie postavený môže žehnať vyššie postaveného v zmysle prejavovania vďačnosti a chvály (1Kráľ 8,66; Jób 29,13). Boh žehná ľuď tím, že im udeľuje dobro, a ľudia žehnajú Boha tím, že chvália Jeho dobrotu. To znamená, že Bohu „dobrorečíme“ za Jeho dary a za Jeho milostivý charakter.

(2) Pamätaním na všetky Jeho dobrodenia a Jeho zmluvu (Ž 103,2.18–22) tak ako Hospodin „pamätá“ na krehkosť človečenstva a na svoju zmluvu so svojím ľuďom (Ž 103,3–13). Pamätanie je kľúčovým aspektom vzťahu medzi Bohom a Jeho ľuďom. Tak ako Boh pamätá na svoje zaslúbenia ľuďom, tak aj ľudia sú povinní pamätať na Božiu vernosť a odpovedať Bohu svojou láskou a poslušnosťou.

Túto myšlienku podporuje aj známy citát z knihy *Túžba vekov*: „Bolo by dobre, keby sme každodenne aspoň hodinu uvažovali o Ježišovom živote. Sústreďene by sme mali rozjímať o podrobnostiach každej udalosti, najmä však o udalostiach posledných. Ak budeme takto uvažovať o jeho veľkej obeti za nás, naša dôvera v neho bude stálejšia, láska vrúcnejšia a dôkladnejšie budeme preniknutí jeho Duchom. Ak chceme byť nakoniec spasení, musíme sa pod krížom naučiť pokániu a pokore.“ (DA 83; CL 50)

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Cesta ku Kristovi* si prečítajte kapitolu „Hriešnik potrebuje Krista“ (SC 17–22; CK 12–15).

V žalmoch sa hlas Božieho ľudu spája do refrénu „Jeho milosrdenstvo trvá naveky“ na oslavu večnej Božej lásky (Ž 106,1; Ž 107,1; Ž 118,1–4.29; Žalm 136). „Nechváliť Boha by znamenalo zabudnúť na všetky Jeho dobrodenia a nevážiť si Božie dary. Len ten, kto chváli, nezabúda. Myslieť a hovoriť o Bohu ešte neznamená chváliť Ho. Chvála sa začína vtedy, keď uznáme Božiu zvrchovanosť a Jeho skutky a keď odpovieme oslavou na Jeho dobrotu, milosrdenstvo a múdrosť.“ (LaRondelle Hans K.: *Deliverance in the Psalms*. Berrien Springs, MI: First Impressions, 1983, s. 178)

Dôležitosť dobrorečenia za trvalé Božie milosrdenstvo nadobúda ešte hlbší význam, keď si pripomenieme, že Božie milosrdenstvo, ktoré sa prejavuje Jeho zmluvnou vernosťou a milujúcou láskavosťou, je pevné a nemenné napriek pretrvávajúcemu ľudskému hriechu a odboju voči Bohu.

„My sme proti nemu zhréšili, nezaslúžime si jeho priazeň, no aj tak si praje, aby sme vyslovovali takú úžasnú prosbu: *Pre svoje meno nezavrňni, nezneucti trón svojej slávy. Rozpomeň sa a nezruš svoju zmluvu s nami.* (Jer 14,21) Ak vyznáваме Bohu svoju nehodosť a svoje hriechy, on splní, čo slúbil a vypočuje nás. Zaručil to ctou svojho majestátu.“ (COL 148; KP 112)

Skúsenosť, že Boh bol k Dávidovi dobrotivý (Ž 103,2), povzbudzuje žalmistu, aby povedal, že „Hospodin koná spravodlivé skutky, dáva právo *všetkým utláčaným*“ (Ž 103,6). Konečným cieľom osobného svedectva žalmistu a chvály Božieho milosrdenstva v jeho živote je teda uistiť ostatných o Božej milujúcej láskavosti, aby aj oni mohli otvoriť svoje srdcia Bohu a prijať Jeho spasiteľnú milosť a chváliť Boha (Ž 9,12.13; Ž 22,23–28; Ž 66,16).

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Aké praktické dôsledky má na spásu ľudí skutočnosť, že Božie milosrdenstvo je večné? Prečo to neznamená, že vďaka Božiemu večnému milosrdenstvu môže človek vedome zotrvať v hriechu a pokračovať vo vzbure?
2. Ako môžeme zosúladiť Božie odpustenie našich hriechov s myšlienkou Božieho súdu nad hriechom?
3. Ako spolu súvisia vyjadrenia o Božom milosrdenstve v Novej zmluve s vyjadreniami v žalmoch (Ef 2,4.5; 1Tim 1,16; Tít 3,5; Heb 4,16)?